

lett, hogy «egy antiszociális önzés elképzelhető, de egy antiszociális érvényesülés soha, mert... az utóbbi mindig feltételezi a társadalmat». Igaza van, ha antiszocialitáson társadalomnélküliséget kell érteni. De minthogy antiszociálisnak az olyan cselekedetet nevezik, mely a társadalom érdekeivel ellenkezik, melynél a társadalom csak eszköz egyéni célok elérésére, ezért nem ismerhetjük el állításának igazságát. Más szóval az érvényesülési törekvésben kimerülő életet nem tarthatjuk a társas érzésből fakadónak. Nem értünk egyet szerzőnkkel abban sem, hogy ne volnának a kultúrembériségnek a korok változásaitól nem érintett erkölcsi értékei. Végül határozottan ellené kell mondanunk az író azon követelésének, hogy az iskolából zárjunk ki minden esztétikai és etikai értékelést s ezeket pusztá értelmzéssel helyettesítsük. Milyen lenne az az iskola, melyben az összes társadalmi, erkölcsi és esztétikai eszmények rideg történelmi adatokká zsugorodnának össze, annak megítélését olvasóinkra bizzuk.

Ime, hova vezet a nevelés lehetőségének merev tagadása! Bodnár iskolai eszménye homlokegyenest ellenkezik mindazzal, amit a modern pedagógiai törekvések meg akarnak valósítani, mert épen visszája a nevelő iskolának. Ami a szociológiai ismereteknek az iskolába való bevitelét illeti, annak e sorok írója régóta őszinte híve. De csak a szociológiai ismereteknek s nem — mint Bodnár kívánja — a *szociológiának*, amely, mint tudomány, mégis csak a keletkezés időszakában van; s még kevésbé a Bodnár szociológiájának, amelynek pozitív tudományul való elismerése, úgy véljük, még jó ideig váratni fog magára.

Vida Sándor.

Kmetykó János: Dánia testnevelési ügye. Kiadja a «Tornaügy» Budapest, 1912, 53 lap 26 ábrával.

E füzetben a szerző beszámol arról a tanulmányútjáról, amelyet még 1911 júliusában tett Dániába, ahol a ryslingei főiskolán szüneti tornatanfolyamon vett részt. Bevezetésében utal az általános elégedetlenségből fakadó egyetemes reformtörekvésekre, amelyek a rendszereknek valóságos harcát eredményezték. Ez egyhamar nem fog nyugvópontonra jutni és immár nálunk is élénken foglalkoztatja az elméket, ahol az üdvözülést elsősorban az északi népek (svédek, dánok) racionális pedagógiai tornájától remélik. A tanfolyamra vonatkozó részletek és adatok közlése ez utazásának színes leírása után a szerző — minden átmenet nélkül — a testi nevelés történetébe fog, amelynek régi korán átsietve, részletesen elmondja a dán Nachteggall és a svéd Ling életét és működését; ismerteti az utóbbinak rendszerét, mely nem a tornaszerekhez, hanem az ember szervezétéhez alkalmazkodik, majd leírja ennek a rendszernek elter-

jedését és bevezetését Dániában. A svéd rendszernek továbbfejlesztéséből és tökéletesítéséből «született meg meg 1899-ben az új dán tornarendszer», amelyért szerzőnk rajong: «oly mély, meggyőző hatást egy tornarendszer sem váltott ki belőlem, mint a dánországi» (53. l.). A tárgyi, elméleti rész voltaképpen itt (17. l.) kezdődik, ahol a szerző sorban közli egy dán tornaóra beosztását, az egynapi gyakorlatsoportot, a gyakorlatanyagának részletes technikai leírását és élettani jelentőségét, majd néhány mintatornaórának tervét adja és végül 16 pontba foglalja össze a dán rendszernek reánk nézve is fontos tanulságait.

E füzetkének elsősorban a tornatanítással foglalkozók fogják nagy hasznát látni, de mi is nagy érdeklődéssel, tanulsággal forgattuk, sőt helyenként kritikai elmével. Ott minden iskolában hetenként 3—4 tornaóra van és «az oktatás csakis ily órászámmal eredményezheti a növendékek helyes testi nevelését». — mondja maga a szerző (52. l.).¹ Az 5. lapon pedig ezt: «Ez a rendszer a *dán nép fajbéli tulajdonságának*, véreljtésének, kedélyállapotának figyelembevételével a svéd, német és angol rendszer ideális egyesítéséből áll». Nos hát, e sorok írója is járt Dániában, ahol nem testi nevelőkkel, de mégis intelligens emberekkel érintkezve, azt tapasztalta, hogy az ő fajbéli tulajdonságaik nem azonosak a miéinkkel. Tartok tőle, hogy ez a túlnyomóan az izomkultuszra alapított rendszer — 14 csoport közül 10 — (18. l.) mely «az egész szervezetnek harmónikus nevelését» foglalja magában (51. l.), nem igen lesz inyére a mi iskolai ifjúságunknak, amely vérmérsékletének és fiatalságának jogán az eleveniséget és változatosságot többre becsüli az utilitaris és esztétikai szempontoknál. Viszont megengedem, hogy ez utóbbiakat a felnőttek kellően tudják méltányolni s hogy a dán rendszer a katonaságnál is beválik (15, 17. l.). Így értelmezem a következő nyilatkozatot is, melyet Goldziher Károly írt Kmetykó füzetének ismertetésében: «Kmetykó bemutatott a pedagógium tornaszakos hallgatóival egy dán-svéd mintaórát és a jelenlevők a fényes produkciók láttára teljesen helyeselték az érdekes szerző magasztaló szavait a dán testnevelésről.» (Tanáregyes. Közlöny 1912. évf. 927—28. lap). Hogy itt egyébként nem gyermekekről van szó, hanem felnőttekről, azt a mellékelt ábrák is igazolják.

Az egyes gyakorlatoknak szakszerű elbírálását a tornatechnikusra bízva,² rekonstrukció útján annyit magam is megállapíthatok, hogy

¹ Akkor mit várhatunk a mi heti két tornaóránk mellett?

² Restelkedve vallom meg, hogy a «fejenállást» (41. lap) eddigelé nem tekintettem az észszerű (pedagógiai?) torna alkotórészének.

ez a testnevelési anyag kizárólagosan alkalmazva, nem való a mi ifjúságunknak (a fiúknak még kevésbé mint a leányoknak) és hogy tanítása külön lelkiismeretes elméleti és gyakorlati készütséget kíván a tornatanító részéről, akinek azonfelül minden tornaórának módszeresen felépített rendszerét is pontosan be kellene tartania.

A képek közül az 1—4., továbbá a 25—26. tárgyi szempontból teljesen felesleges, mert dán személyeket és csoportokat ábrázolva, esetleg a «hazabeszélés» gondolatát kelthetik.

Egyébként készséggel ismerjük el a szerzőnek lelkesedését és ügybuzgalmát, mely idővel — reméljük — elfoglaltságában és egyoldalúságában enyhülni fog.

Kemény Ferenc.

ÚJ KÖNYVEK.

1. Hazai művek.

Az ág. h. ev. tanárok és elemi isk. tanítók országos egyesületének 1912/13. évi évkönyve. Szerk. *Gömöry János.* Eperjes, 1914. — A hivatalos iratokon és *Fischer Miklós* elnöki megnyitóján kívül hét dolgozat: *Payr S.*, Gr. Teleki Józsefné; *Mocskónyi J.*, A szarvasi ev. egyház és főgimn. néhány jelese; *Pukánszky M.*, Külföldi egyetemeken idegennyelvűek részére tartott francia és angol szünidei tanfolyamok; *Szelényi Ö.*, Néhány szó az ev. teol. fakultásról, különös tekintettel a bécsi fakultásra; *Rell L.*, A szociológia tanítástervezete; *Németh S.*, A tanuló aktivitása a tanításban; *Krug L.*, Mikor teljesíthik feladatukat iskoláink nemzetiségi vidéken?

Batta István dr., A középiskolai fizikatanítás néhány kérdéséről. Békés, 1914, n° 64 l.

Éltes Mátyás, A gyermeki intelligencia vizsgálata. Binet, Simon és mások után magyar gyermekekre alkalmazta —, Dr. Ranschburg Pál előszavával. Bpest, 1914, Athenæum, k^o 132 l., kísérletekhez való mellékletekkel. 4 K 50 f.

Fináczy Ernő, A középkori nevelés története. Vezérfonal egyetemi előadásokhoz. A m. kir. vallás- és közokt. miniszter megbízásából. Budapest, 1914. Hornyánszky V., n° VIII+334 l., 8 K.

Gombocz Endre, A budapesti egyetemi botanikus kert és tanszék története. Budapest, 1914, Az egyetem kiadása, n° 8° 200 l.

Grósz Gyula dr., Gyermekegészségtan. (Gyermektanulm. Könyvtár III.) Bpest, 1914, 8° VIII+309 l., 5 K.

Imre Lajos dr., A falu kultúrája. Kny. a Református Szemle 1914. évf.-ból. Kolozsvár, 1914, n° 20 l. — Etikai alapú nemzeti kultúra megteremtésének szükségét és módjait fejtegeti. E munka a